

TA'LIM JARAYONIDA KOMPYUTER TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI ESLAB QOLISH SAN'ATI

O'rinboyev Odiljon Ahmadovich

Farg'ona shahar 7-o'rta ta'lim maktab tarbiya fani o'qituvchisi

Annotatsiya: *mazkur maqolada boshlag'ich sinf o'quvchilariga ta'lim jarayonida kompyuter texnologiyalaridan foydalanish samaradorligi metodlari, qo'llanishi mumkin bo'lgan interfaol usullar berilgan.*

Kalit so'zlar: *ta'lim, boshlang'ich ta'lim, kompyuter texnologiyalari, samaradorlik.*

Ta'lim jarayonining yutuqlaridan biri kompyuter texnologiyalaridan foydalanishda ta'minlovchi dasturlarning yaratilishi bo'ldi. O'quv jarayoni davomida turli dasturiy vositalardan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi. E'learning uchun darslik va qo'llanmalarni "Macromedia Flash", "Cursera", "GIF Animation", "Microsoft Front Page", "C++", "Abope photoshop", "3D Max", "Microsoft PowerPoint", "AutoPlay" kabi dasturlarda yaratilganligi qulaylik tug'dirmoqda. Chunki bu dasturiy vositalar rangli, harakatli va ovozli tasvirlar yaratish imkonini beradi. Bu kabi dasturiy vositalardan foydalanib yaratilgan multimedia vositalari boshlang'ich sinf o'quvchilarining qiziqishlarini orttirib, o'tilayotgan mavzularni tez va oson tushunib olishlariga yordam beradi. AKTdan unumli foydalanish o'quv jarayonini individuallashtirish va differentsiyalash uchun turli imkoniyatlar yaratadi. AKT kichik yoshli o'quvchilarda mustaqil ishlash ko'nikmalarini oshiradi, ularda ijodga qiziqish hissini shakllantiradi, malaka va ko'nikmalarni egallash, shuningdek, egallagan bilimlarini mustahkamlash uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Ta'limda noan'anaviy shakl va metodlar yaratishga imkon beradi. Darslarda bolalarda bilim olish uchun zarur bo'lgan fikrlash, tasavvur qilish jarayonini rivojlantirishga yordam beradi.

Axborot kommunikatsion texnologiyalaridan foydalanilganda shaxsga-yo'naltirilgan yondashuvni amalga oshirish osonlashdi. Ta'lim jarayoni esa samarali tashkil qilina boshlandi.

Ona tili va chet tili darslarida savodxonlikni oshirish bo'yicha mashqlar yordam beradi, bunda bolalar kompyuterlarda turli xildagi amaliy topshiriqlarni bajaradilar. Boshlang'ich sinflar o'quvchilari uchun turli didaktik materiallar to'plamidan foydalanib, ko'rgazmali-mashq, nazorat-mashqlari va test sinovlari modullari kiritilgan aralash kompyuter dasturlarini tayyorlash mumkin. Bu jarayonda AKTdan grammatika-orfografik mavzular bo'yicha boy va turli-tuman materiallardan foydalanish so'z boyligini oshirishga, qoidalarni amaliy qo'llay olish ko'nikmalarini shakllantirishga, mustaqil fikrlashga yordam beradi. Ta'limning sifati va samaradorligiga erishiladi.

“Kompyuterdan foydalanishda ona tili darslari uchun “Video topishmoq” o‘yini o‘quvchilarni darsga qiziqtirishning qulay usullaridandir. Bu usul orqali o‘quvchilarning og‘zaki va yozma nutq qobiliyatini rivojlantirish, o‘z nutqini to‘g‘ri va ravon bayon qilish ko‘nikmalarini shakllantirishga samarali ta‘sir ko‘rsatadi”. Bu jarayonda mavzu asosida turli rasmlar (tarixiy shaxs, joy, tabiat tasviri, mehnat jarayoni va boshqa) tanlab olinadi, ular slaydlar ko‘rinishida taqdim qilinadi. “Video topishmoq” shartiga ko‘ra, rasm asosida og‘zaki yoki yozma matn tuzish topshiriladi. O‘quvchilar o‘z fikrlarini bayon qiladi. Shuningdek so‘zlarning shakl va mazmun jihatdan turlari (omonimlar, ma‘nodosh sozlar, zid ma‘noli so‘zlar)ni o‘rganish darslarida, so‘z leksik mazmunini talqin qilishda turli didaktik o‘yin va testlardan foydalanish o‘quvchilarning bilim olishida ijobiy samara beradi. Zid ma‘noli so‘zlar ustida ishlashga bag‘ishlangan «Teskari o‘yin» testidan foydalanish ham ijobiy ta‘sirga ega.

“1-sinfda o‘qish darsida elektron o‘quv qo‘llanmalari tayyorlab, foydalanish mumkin. Unda so‘zni tovushli-harfli tahlil qilish, so‘zning bo‘g‘inlari tuzilishi, ba‘zi orfogrammalar o‘rganilishi turli qiziqarli ko‘rgazmali va ovozli material berish mumkin”. Shuningdek, harflarni, so‘zlarni qo‘shib o‘qish, so‘ngra kichik matn yoki hikoyalarni o‘qish bo‘yicha multimedialarda foydalaniladi.

“Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun RTM tomonidan yaratilgan “Sanashni o‘rganamiz”, “Alifbo saboqlari”, “Aljabr”, “5x5” kabi elektron dasturlar o‘zining qiziqarliligi, o‘quvchilar yoshiga mosligi, foydalanish uchun soddaligi, intellektual salohiyatni rivojlantirish, mantiqiy mushohada yuritishga chorlashi bilan ahamiyatlidir”.

“Alifbo saboqlari” - 1-sinflar uchun yaratilgan dastur bo‘lib, o‘quvchilarga savod chiqarish paytida harflarni o‘rgatishga mo‘ljallangan. Dasturda katta va kichik harflarning berilishi, yozilishi va o‘qilishi keltiriladi. Rasmlar orqali shu harflar qatnashgan so‘zlarni o‘rgatadi. Mustahkamlash qismida rasm ostidagi kataklarga rasmda tasvirlangan narsaning nomi kiritiladi. Bu bilan o‘quvchilarning orfografik bilimlari ham mustahkamlanadi, shuningdek, kompyuterda ishlash malakasi ham shakllantiriladi. Dasturdan mavzu asosidagi testlar ham joy olgan.

Matematika darslarida oddiy amallardan foydalanib, slaydlar yordamida masalalar yechish, turli xil hisob-kitobli «O‘yinli masalalar» tashkil qilish mumkin. Turli murakkabligi turlicha darajada bo‘lgan topshiriqlar boshlang‘ich sinf o‘quvchisining idrok etish va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Boshlang‘ich sinflarda matematika fanidan “Aljabr”, “Boshlang‘ich sinflar uchun qo‘shish, ayirishni mustahkamlash”, “Sanashni o‘rganamiz”, “5x5” singari dasturlar yaratilgan.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. <http://uz.infocom.uz/2012/10/30/boshlangich-sinflarda-akt/>

2. <https://bolalardunyosi.uz/content/read1094.html>
3. <http://hozir.org/14-maruzaboshlangichsinflardazamonaviy-texnologiyalar-oquv.html>